

Institutionernes kvalitetssystem - i forbindelse med de uddannelsespolitiske mål

Vejledning til lov og bekendtgørelse

*Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Gymnasie- og Tilsynskontoret*

Institutionens kvalitetssystem.....	2
1. Kvalitetsudvikling og resultatvurdering.....	2
2. Mål.....	2
3. Selvevaluering.....	3
4. Opfølgingsplan.....	4
5. Procedure for inddragelse af medarbejdere og elever	4
6. Trivselsmålinger.....	5
7. Samspil med øvrige kvalitetsinitiativer og aktiviteter	5

Institutionens kvalitetssystem

- Lov om de gymnasiale uddannelser § 71
- Bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser §§ 59-63

1. Kvalitetsudvikling og resultatvurdering

Alle gymnasiale uddannelsesinstitutioner skal fastlægge og anvende et system til kvalitetsudvikling og resultatvurdering. Den enkelte skole skal bidrage til opfyldelse af de nationale uddannelses- og institutionspolitiske mål for de gymnasiale uddannelser. Skolerne skal i forlængelse heraf sætte egne mål med henblik på løbende at udvikle kvaliteten af uddannelserne.

Med et system til kvalitetsudvikling og resultatvurdering menes, at skolens arbejde med kvalitetsudvikling skal bestå af en fast defineret procedure i en samlet systematik. Dette skal ske via en strategisk tilgang, hvor fokus er at forbedre undervisningen og de rammer, som undervisningen foregår indenfor. Det er vigtigt, at ledere, medarbejdere og elever/kursister deltager i processen, så kvalitetssystemet bliver et praktisk anvendeligt værktøj i skolens hverdag.

Systemet tilrettelægges med udgangspunkt i de overordnede formål for de gymnasiale uddannelser i samspil med institutionens værdier og kultur, og skal bidrage til, at målene konkretiseres og udmøntes i praksis. Der er ikke specifikke krav til metode, eller krav om at skolerne skal anvende ét bestemt kvalitetssystem, dog gælder det, at institutionen skal anvende det samme kvalitetssystem for alle de gymnasiale uddannelser og enkeltfag, som institutionen udbyder.

Skoler med flere afdelinger og/eller med forskellige uddannelser kan med fordel overveje, om det er hensigtsmæssigt – inden for det samme kvalitetssystem – at udvikle mål for de lokale afdelinger og de enkelte uddannelsesspecifikke forhold og rammer. Dette udelukker dog ikke, at mål, strategier og tiltag samtidig kan tænkes på tværs af afdelinger, hvis det vurderes at være mest hensigtsmæssigt ud fra en samlet betragtning.

Det er skolens øverste leder, der har det formelle ansvar for, at kvalitetssystemet fastlægges og anvendes.

2. Mål

De gymnasiale institutioner skal sætte egne mål for kvalitetsudvikling. Målene skal udfolde og konkretisere de uddannelses- og institutionspolitiske mål, herunder de retningsgivende mål for de gymnasiale uddannelser.

I Lov om de gymnasiale uddannelser § 1 fremgår blandt andet, at uddannelsernes formål er at forberede eleverne til videregående uddannelse, at udvikle elevernes faglige indsigt og studiekompetence og personlige myndighed i et dannelsesperspektiv, samt at forberede eleverne til medbestemmelse, medansvar, retligheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre.

De retningsgivende mål for gymnasiale uddannelser, der fremgår af aftalen om styrkede gymnasiale uddannelser fra juni 2016, skal sætte retning for elevernes læring og faglige niveau med det sigte, at skolerne udfordrer alle elever, så de bliver så dygtige som de kan, herunder at alle elever, uanset social baggrund, får realiseret deres potentiale bedst muligt gennem høj kvalitet i undervisningstilbuddene. Målene skal desuden sætte retning for øget indsats vedr. elevernes trivsel. Og endelig skal målene omfatte anvendelsen af de gymnasiale uddannelser som grundlag for videregående uddannelse.

En skole kan fx opstille mål om, at elevernes trivsel på udpegede områder skal forbedres, at særligt opstillede mål for elevernes studieegnethed udvikles, at mål for elevernes faglige indsigt indgår som en del af almindelsen. Det kan også være mål for skolens læringsmiljø fx udvikling af brug af fremadrettet evaluering og feedback og kompetenceudvikling hos lærerne etc. Skolen kan desuden opstille mere kvantitative mål. Det kan fx være i forhold til bredden i skolens talentarbejde, for overgangsfrekvens til de videregående uddannelser efter fuldført gymnasial uddannelse eller for skolens overgangsfrekvens til naturvidenskabelige uddannelser. Mål kunne også være at reducere frafaldet i grundforløbet, at forbedre gennemsnittet af de skriftlige eksamens karakterer i fx dansk og matematik, eller at en bestemt elevgruppe løftes i konkrete fag eller generelt i forhold til deres udgangspunkt og/eller i forhold til sammenlignelige elevgrupper på andre skoler. Det kan med fordel overvejes, hvordan der i skolens arbejde kan skabes tydelige sammenhænge mellem kvalitative og kvantitative mål.

Det er skolerne selv, der formulerer deres mål. Der stilles ikke krav til, hvor mange mål der opstilles, og hvordan målene formuleres, dog skal målsætningerne, med udgangspunkt i status på institutionerne, stræbe mod en positiv udvikling eller som minimum fastholde et allerede højt positivt niveau. Det er hensigtsmæssigt at overveje, hvilke målsætninger der strækker sig ud over det kommende skoleår. Fx kan den enkelte institution arbejde mere langsigtet med, at udvalgte mål forbedres set over en treårig periode etc.

3. Selvevaluering

Selvevalueringen er et centralt værktøj i institutionernes kvalitetsarbejde. Selvevalueringen er dels en proces, hvor skolerne systematisk indsamler information og viden om undervisningen og rammerne herfor, med henblik på at afdække potentialer for forbedringer og fortsat kvalitetsudvikling, og dels er selvevalueringen den enkelte skoles kritiske gennemgang og vurdering af egen praksis.

Skolerne vælger selv, hvordan de udformer deres selvevalueringer. Det vil som oftest være hensigtsmæssigt, at der udarbejdes et notat/dokument, som på baggrund af den indsamlede information og analyserede data beskriver evalueringen, herunder hvordan skolen har præsteret i forhold til skolens egne fastsatte mål samt realiseringen af de centralt fastsatte mål. Selvevalueringen kan herved fungere som en løbende evaluering og vurdering af de indsatser og aktiviteter, som skolen har igangsat, hvilket giver et naturligt afsæt for, at nye fremadrettede mål formuleres.

Den årlige selvevaluering skal være skriftlig, og den skal drøftes i bestyrelsen for at sikre den løbende udvikling af skolens faglige og pædagogiske kvalitet. Herefter offentliggøres den på institutionens hjemmeside. Selvevalueringen danner desuden grundlag for skolens udarbejdelse af den årlige opfølgingsplan.

4. Opfølgingsplan

På baggrund af selvevalueringen udarbejdes der en skriftlig opfølgingsplan. Opfølgingsplanen skal præcisere ændringsbehov, tiltag og fortsatte og nye operationelle kvalitetsmål. Desuden skal det fremgå af planen, hvordan de aktiviteter og særlige indsatser, der igangsættes skal gennemføres og evalueres.

I dette arbejde er det væsentligt, at opfølgingsplanen udarbejdes så konkret som muligt, så ledere, lærere, administrativt personale og elever kan følge udviklingen og bidrage til at opnå de fælles mål og eventuelle delmål. Det kan være hensigtsmæssigt at opstille en detaljeret tidsplan samt en angivelse af, hvem i organisationen der er ansvarlig for, at de enkelte aktiviteter udmøntes og målene nås – alt efter emne og omfang kan dette være uddelt på teams, faggrupper, ad hoc nedsatte udvalg/arbejdsgrupper eller enkeltpersoner. Grafisk kan opfølgingsplanen udfoldes i et skema, hvor der ud for hvert mål angives en kort beskrivelse af de aktiviteter og indsatser, der skal sikre, at målet nås, samt en tidsplan og en angivelse af, hvem der er ansvarlig for opfyldelsen af målet. Det er vigtigt, at opfølgingsplanen både fungerer som et praktisk anvendeligt værktøj for institutionen selv, og samtidig giver et overskueligt overblik for eksterne interessenter.

Opfølgingsplanen skal udarbejdes årligt og drøftes i bestyrelsen. De seneste tre års opfølgingsplaner skal være tilgængelige på den enkelte institutions hjemmeside.

Såvel institutionens selvevaluering som opfølgingsplanerne kan inddrages i det årlige, statslige kvalitetstilsyn med de gymnasiale uddannelser.

5. Procedure for inddragelse af medarbejdere og elever

Et centralt element i institutionernes strategiske arbejde med kvalitetsudvikling er, at medarbejdere såvel som elever/kursister inddrages i processen. Det er vigtigt, at der skabes en åben og gennemsigtig kvalitetsudviklingsproces, hvor der er fastlagte og synlige rammer og procedurer for, hvordan de enkelte parter på skolen og eksterne interessenter inddrages og informeres om kvalitetsudviklingen og resultatvurderingen.

Alle institutionens medarbejdere bør i videst muligt omfang inddrages i skolens kvalitetsarbejde. Underviserne vil som oftest være dem, der skal omsætte konkrete initiativer til praksis – hvad enten de har en faglig og/eller pædagogisk-didaktisk karakter. Det er derfor vigtigt, at medarbejderne medvirker i processen og tilskyndes til at tage medejerskab i forhold til realiseringen af de fælles fastsatte mål. Initiativer der er forankret i team, i faggrupper, i ad-hoc nedsatte grupper eller hos en ansat kan desuden være et fast punkt i MUS- og GRUS-samtaler. Det kan endvidere være hensigtsmæssigt, at skolens hovedsamarbejdsudvalg har et kontinuerligt fokus på kvalitetsudviklingen og afsætter tid til at igangsætte, drøfte og evaluere tiltag. Det er væsentligt, at skolerne sikrer, at det kvalitetsudviklende arbejde formidles bredt ud til samtlige ansatte, og det kan derfor med fordel tydeliggøres, hvordan møder, diskussion i pædagogisk råd og elevrådet, fællessamlinger, faglige oplæg, seminarer m.m. aktivt bruges til dette formål.

I forhold til eleverne er det oplagt, at elevrådet inddrages i kvalitetsarbejdet. Det kan i samråd med elevrådet drøftes, hvordan en bredere kreds af elever kan bidrage med input til formuleringer og konkretiseringer af mål, ligesom eleverne som oftest vil kunne bidrage med væsentlig førstehåndsviden om vurderingen af effekten af forskellige tiltag. Eleverne er desuden en central kilde i forhold til at evaluere de bagvedliggende årsager til udviklingen og institutionens resultater.

6. Trivselsmålinger

Et centralt element i skolernes kvalitetssystem er, at alle gymnasiale institutioner fra og med skoleåret 2017/18 skal gennemføre en fælles årlig trivselsmåling med henblik på at forbedre elevernes trivsel og læringsmiljøet på skolen. Trivselsmålingen fungerer som et pædagogisk og strategisk redskab, der fokuserer på elevernes faglige og sociale trivsel. Målingen er et kvantitativt spørgeskema med en række fastlagte obligatoriske spørgsmål. Den enkelte institution har dog mulighed for at tilføje yderligere spørgsmål, såfremt skolen vurderer, at der behov for at tilvejebringe viden og information om et eller flere emner med særlig relevans for skolen. Institutionerne vælger selv, hvordan de efterfølgende ønsker at arbejde med målingens resultater, men det er relevant at bruge trivselsmålingen som et dialogredskab på skole- og klasseniveau til at igangsætte eller intensivere trivselsfremmende indsatser.

Senest en uge efter at målingen er gennemført, skal skolen overføre elevernes besvarelser til Undervisningsministeriet/Styrelsen for It og Læring (STIL) gennem styrelsens web-service. Derudover skal den enkelte institution offentliggøre resultaterne af målingen på skolens hjemmeside. Den offentliggjorte udgave af målingen må ikke indeholde oplysninger, som kan henføres til enkeltindivider.

Som oftest vil skolerne vælge en ekstern leverandør til at gennemføre målingerne og overføre resultaterne til STIL. Det er dog til enhver tid skolernes eget ansvar, at målingerne gennemføres, og at resultaterne overføres til STIL.

7. Samspil med øvrige kvalitetsinitiativer og aktiviteter

Inden for rammerne af institutionens kvalitetssystem skal skolerne desuden fastlægge en strategi for den interne, regelmæssige evaluering af undervisningen (undervisningsevaluering) og elevernes faglige standpunkt og udvikling (jf. Bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser § 19). Dette skal blandt andet ske med henblik på at sikre medinddragelse af eleverne ift. tilrettelæggelse af undervisningen og bidrage til at sikre, at eleverne har viden om deres faglige standpunkt, og hvordan de fremadrettet kan udvikle og forbedre deres faglige og personlige udbytte af undervisningen. Strategien for den interne evaluering af undervisningen og elevernes faglige standpunkt er et centralt element i skolens kvalitetsarbejde. Strategien skal offentliggøres på skolens hjemmeside.

Skolerne kan med fordel skabe et større sammenhængende kvalitetssystem, hvor procedurerne og de fastlagte aktiviteter såvel som andre lokale initiativer og tiltag sammentænkes, og hvor det samtidig tydeliggøres, hvordan de særlige faglige og pædagogiske indsatsområder indgår. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at arbejde ud fra et lokalt årshjul for kvalitetsarbejdet, som sammentænker institutionens mål, selvevalueringen og opfølgingsplanerne med andre centrale kvalitetsinitiativer i et samlet system. Der er her tale om den obligatoriske trivselsmåling, de faste undervisningsevalueringer og undervisningsmiljøvurderingen, samt fx institutionens retningslinjer for trivsel og fastholdelse og skolens antimobbestrategi, herunder digital mobning. Det kan endvidere overvejes, hvorvidt andre kvalitetsinitiativer relateret til skolens medarbejdere, som fx opgørelse over lærernes arbejdstidsanvendelse, medarbejdertrivselsundersøgelser, arbejdspladsvurderinger (APV), den årlige resultatlønskontrakt med institutions leder m.m. kan fastlægges indenfor samme årshjul og dermed bidrage til at skabe synlighed om skolens mål og resultater.